

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)
ФІЛОСОФІЯ

Освітньо-професійна програма Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
спеціальність 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
галузь знань 03 Гуманітарні науки

Розробник:

Помаз Юлія,

к. і. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтава 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Філософія
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач: Помаз Юлія, к. і. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін.</i> <i>Контакти: ауд. 459, навчальний корпус № 4</i> <i>e-mail: iuliia.pomaz@pdaa.edu.ua</i> <i>сторінка викладача:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/pomaz-yuliya-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність <i>Освітня програма</i>	035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) ОПП Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Попередні умови для вивчення дисципліни	Цикл гуманітарних дисциплін.

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань з філософії як світогляду людини; визначення загального ставлення людини до світу в цілому; розуміння світоглядних, пізнавальних, ціннісних і соціальних проблем буття.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- висвітлення процесу становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства протягом розвитку світової філософії, включаючи історію української філософської думки як невід'ємної складової духовної культури людства;
- оволодіння принципами діалектичного мислення здобувачами вищої освіти як універсального методу пізнавальної діяльності;
- розвиток логічного мислення у здобувачів вищої освіти, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя;
- формування вміння свідомо використовувати наукову методологію здобувачами вищої освіти в розв'язанні завдань професійної практики;
- формування гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні.

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

Програма та структура навчальної дисципліни
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма навчання 035 Філол бд 2022				заочна форма навчання 035 Філол бз 2022			
	усього	серед них			усього	серед них		
		л	сем	с.р.		л	сем	с.р.
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	10	2	2	6	10	2	2	6
Тема 2. Стародавня філософія.	8	2	2	4	8	2	-	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	6	-	2	4	6	-	-	6
Тема 5. Німецька класична філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 6. Сучасна світова філософія.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 7. Українська філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	8	-	2	6	6	-	-	6
Тема 9. Свідомість.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 10. Філософія пізнання.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 12. Філософська антропологія.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 13. Соціальна філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	4	-	-	4	6	-	-	6
у т.ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	30	-	-	30
Усього годин	90	16	14	60	90	4	2	84

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 035 Філол бд 2022*

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Написання реферату	Виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 3	14	12	10	14	50
ПРН 4	14	12	10	14	50
Разом	28	24	20	28	100

*для максимальної кількості балів

Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 035 Філол бз 2022*

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	
ПРН 3	10	15	25	50
ПРН 4	10	15	25	50
Разом	20	30	50	100

*для максимальної кількості балів

**Схема нарахування балів із навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 035 Філол_бд_2022**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Написання реферату	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	4	12		2	6
Тема 2. Стародавня філософія.	4			2	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-			2	2
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	4			2	6
Тема 5. Німецька класична філософія.	4			2	6
Тема 6. Сучасна світова філософія.	-			2	2
Тема 7. Українська філософія.	4			2	18
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	4			2	6
Тема 9. Свідомість.	-			2	2
Тема 10. Філософія пізнання.	-			2	2
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-			2	2
Тема 12. Філософська антропологія.	-			2	2
Тема 13. Соціальна філософія.	4			2	18
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-			2	2
Самостійна робота (написання реферату)			10	20	
Разом	28	24	20	28	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 035 Філол_бз_2022**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	20	30		50
Тема 2. Стародавня філософія.	-	-		-
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-	-		-

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	-	-		-
Тема 5. Німецька класична філософія.	-	-		-
Тема 6. Сучасна світова філософія.	-	-		-
Тема 7. Українська філософія.	-	-		-
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	-	-		-
Тема 9. Свідомість.	-	-		-
Тема 10. Філософія пізнання.	-	-		-
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-	-		-
Тема 12. Філософська антропологія.	-	-		-
Тема 13. Соціальна філософія.	-	-		-
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-	-		-
Індивідуальне завдання (контрольна робота)	-	-	50	50
Разом	20	30	50	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях
для здобувачів вищої освіти 035 Філол_бд_2022, 035 Філол_бз_2022***

Кількість балів	Критерії оцінювання
4 (16-20)*	здобувач вищої освіти (з.в.о.) ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; з.в.о. на високому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти
3 (11-15)*	з.в.о. виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. з.в.о. на достатньому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти
2 (6-10)*	з.в.о. розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. з.в.о. на задовільному рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти.
1 (1-5)*	з.в.о. не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. З.в.о. на низькому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти.
0	З.в.о. зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно. Не демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, не вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти.

**Критерії та шкала оцінювання виконання тестів (за результатами самостійної роботи)
для здобувачів вищої освіти 035 Філол_бд_2022, 035 Філол_бз_2022***

Кількість балів	Критерії оцінювання

0-12 (0-30)*	12 (30)* теоретичних питань; 1 бал – за кожен правильну відповідь. З.в.о. демонструє високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.

**Критерії та шкала оцінювання написання реферату
для здобувачів вищої освіти 035 Філол бд 2022**

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. На високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
9	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. На достатньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
7-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. На середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
5-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. На задовільному рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
3-4	наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. З.в.о. на низькому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства. З.в.о. не демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, не вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти.
0	реферативна робота не виконана

**Критерії та шкала оцінювання виконання завдань самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти 035 Філол бд 2022**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. На високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
1	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. Проте, завдання самостійної роботи з теми виконані не повністю, або мають неточності, незначні помилки. На середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
0	З.в.о. не демонструє навички самостійної роботи, на низькому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи та суспільства, неефективно використовує літературу. Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно. З.в.о. не демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, не вміє організувати процес свого навчання й самоосвіти.

Критерії та шкала оцінювання виконання контрольної роботи (для з.в.о. 035 Філол бз 2022)

Кількість балів	Критерії оцінювання
41-50	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. З.в.о. на високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
31-40	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; З.в.о. виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. З.в.о. на достатньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
21-30	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. З.в.о. на середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організувати процес свого навчання й самоосвіти.
11-20	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки. З.в.о. на задовільному рівні володіє програмним

	матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організовувати процес свого навчання й самоосвіти.
1-10	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. З.в.о. на низькому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння організовувати процес свого навчання й самоосвіти.
0	питання контрольної роботи не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками. З.в.о. не демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, не вміє організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90. Кількість кредитів – 3. Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Списування під час виконання тестових завдань, контрольної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням даної навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема:

Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентації.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бичко І. та ін. Філософія. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 648 с.
2. Вступ до філософії / під редакцією Л. Нікітіна. К.: Центр навчальної літератури. 2020. 256 с.
3. Гринів О. Історія української філософії. Львів : Тріада плюс, 2015. 302 с.
4. Губерський Л. Філософія. Підручники для ВУЗів. Харків : Фоліо. 2018. 621 с.
5. Індійська філософія Підручники для ВУЗів / за ред. Т. Кононенко. Харків : Фоліо. 2019. 144 с.
6. Лозовий В. та ін. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К.: Центр навчальної літератури. 2020. 1028 с.
7. Основи філософії. Навчальний посібник / Під редакцією Михайла Шмиголя. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 412 с.
8. Петрушенко В. Філософія. Львів : Львівська політехніка. 2019. 596с.
9. Рубанець О. Філософські проблеми наукового пізнання. Суми : Університетська книга. 2019. 229 с.

Допоміжні

1. Афанасенко В. Філософія: підруч. для вищої школи. 3.вид., перероб. та доп. Харків: Прапор, 2004. 735с.
2. Бардін, О.М., Владленова, І.В., Годзь, Н.Б. та інші. Практикум з філософії для студентів усіх спеціальностей і форм навчання. Х. : НТУ «ХП», 2010. 138 с.
3. Варвянський С.М. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно – модульною системою (Філософія, логіка, релігієзнавство). Полтава, 2007. 107 с.
4. Ільїн В. Філософія: Підручник. В 2-х ч. К.: Альтерпрес, 2002. Ч.1: Історія розвитку філософської думки. 2002. 463 с.
5. Пазенюк В. С. Філософія : навч. посібник. К. : Академвидав, 2008. 280 с.
6. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К. : ЦУЛ, 2006. 624 с.
7. Помаз Ю. В. Особливості атеїстичної політики і стан об'єктів культового призначення в середині 1960-х – на початку 1970-х років в Україні. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Випуск 24. Київ-Полтава, 2010. С. 194 –208.
8. Помаз Ю. В. Форми та методи антирелігійної діяльності органів державної влади наприкінці 1950-х – у першій половині 1960-х рр. в Українській РСР. *Ідентичності та політичні інститути: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції* / за заг. ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 103-107.
9. Сморг Л. Філософія : Навчальний посібник. К. : Кондор, 2004. 414 с.
10. Філософія: підр. для студентів вищих закладів освіти / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, В. Г. Табачковський та ін. 2-ге вид., стереотип. К. : Либідь, 2002. 408 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Бібліотека ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Електронна

бібліотека

Іхтіка.

URL:

<http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fihtik.lib.ru%2Findex.html&sa=D&sntz=1&usg=AOvVaw2NBMoZur615VGDPIOj6933>

3. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди Національної академії наук України. URL: <http://www.filosof.com.ua/>

4. Історія європейської філософії: становлення та розвиток (НБУВ) URL: <http://nbuv.gov.ua/node/283>

5. Український філософський фонд. URL: <http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fwww.philosophy.ua&sa=D&sntz=1&usg=AOvVaw1eG-YjLEQPWEВаWjMLWn6J>

6. Філософія і Релігієзнавство. URL: <http://tureligious.com.ua/>

7. Філософія без границ. ПлатонаНет. URL: <http://platonanet.net>

8. Філософські інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_ph.html

9. Філософська бібліотека НБУВ. Філософам - Інформаційні ресурси Інтернет. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe